

NOVERBAL MULOQOTNING ZAMONAVIY TILSHUNOSLIKDAGI ROLINI O'RGANISH: O'ZBEK VA INGLIZ TILLARIDA IJOBIY BAHOLASHNING QIYOSIY TAHLILI

Solijonova Maxbubaxon Bo'ribov qizi

Muallif Andijon Davlat Chet tillari Instituti Lingvistika: Ingliz tili mutaxassisligi 1-
kurs magistranti Tel: +998335551810 Email: makhbuba.solijanova@gmail.com

Anotatsiya:

Og'zaki bo'lmagan muloqot odamlarning o'zaro ta'sirida hal qiluvchi rol o'ynaydi, ko'pincha og'zaki tilni to'ldiradi va nozik ma'no va hissiyotlarni ifodalaydi. Ushbu maqolada noverbal vositalarning zamonaviy tilshunoslikdagi ahamiyati o'rganilib, o'zbek va ingliz tillaridagi ijobiy baho ifodalariga e'tibor qaratiladi. Qiyosiy tahlil orqali og'zaki bo'lmagan muloqotning turli turlari, jumladan imo-ishoralar, yuz ifodalari va tana tili madaniy va lingvistik kontekstlarda o'rganiladi. Tadqiqot og'zaki bo'lmagan ishoralar turli til muhitlarida samarali muloqot va madaniy tushunishga qanday hissa qo'shishi haqidagi tushunchamizni kuchaytirishga qaratilgan.

Аннотация:

Невербальное общение играет решающую роль в человеческом взаимодействии, часто дополняя вербальный язык и передавая тонкие значения и эмоции. В данной статье рассматривается значение невербальных средств в современной лингвистике, а также уделяется внимание выражениям положительной оценки в узбекском и английском языках. Посредством сравнительного анализа изучаются различные типы невербального общения, включая жесты, мимику и язык тела, в культурном и языковом контекстах. Исследование направлено на улучшение нашего понимания того, как невербальные сигналы способствуют эффективному общению и культурному взаимопониманию в различных языковых средах.

Abstract:

Nonverbal communication plays a crucial role in human interaction, often complementing verbal language and conveying subtle meanings and emotions. This article examines the importance of non-verbal means in modern linguistics, and focuses on expressions of positive evaluation in Uzbek and English languages. Through comparative analysis, different types of nonverbal communication,

including gestures, facial expressions, and body language, are studied in cultural and linguistic contexts. The research aims to enhance our understanding of how non-verbal cues contribute to effective communication and cultural understanding in different language environments.

Kalit so'zlar: Paralingvistika, noverbal kommunikatsiya, ovoz ifodalari, tana harakatlari, imo-ishoralar, ijobiy baho, verbal muloqot, verbal bo'lmagan muloqot, lingvistika, zamonaviy tilshunoslik.

Ключевые слова: Паралингвистика, невербальное общение, голосовая экспрессия, телодвижения, жесты, положительная оценка, вербальное общение, невербальное общение, языкознание, современное языкознание.

Key words: Paralinguistics, non-verbal communication, voice expressions, body movements, gestures, positive evaluation, verbal communication, non-verbal communication, linguistics, modern linguistics.

Verbal bo'lmagan muloqot so'zlardan foydalanmasdan ma'noni bildiruvchi imo-ishoralar, yuz ifodalari, tana tili va ovozli intonatsiyalarni o'z ichiga olgan keng ko'lamli signallarni o'z ichiga oladi. Og'zaki til aniq ma'lumotni etkazish uchun muhim bo'lsa-da, noverbal vositalar munosabat, his-tuyg'ular va ijtimoiy dinamikani ifodalashda hal qiluvchi rol o'ynaydi. Tilshunoslik sohasida og'zaki bo'lmagan muloqotni o'rganish uning shaxslararo o'zaro ta'sirlar va madaniy nuanslarni shakllantirishdagi roli uchun tobora ortib bormoqda.

Verbal bo'lmagan muloqot odamlarning o'zaro ta'sirida bir nechta funktsiyalarni bajaradi, jumladan, og'zaki xabarlarini to'ldirish, almashtirish yoki qarama-qarshilik qilish. U his-tuyg'ularni, munosabatni va munosabatlar dinamikasini etkazishi mumkin, ko'pincha og'zaki almashinuvlarga qo'shimcha kontekst va boylikni beradi. Madaniyatlararo muloqotda og'zaki bo'lmagan signallarni bilish ayniqsa muhimdir, chunki imo-ishoralar va iboralar turli madaniy kontekstlarda turli xil ma'nolarga ega bo'lishi mumkin.

Ijobiy baholashni ifodalovchi noverbal vositalarning 3 turi: Ijobiy baholash odamlarning o'zaro munosabatlarning asosiy jihati bo'lib, ma'qullash, rozilik yoki hayratni bildiradi. Ijobiy bahoni ifodalash uchun o'zbek va ingliz tillarida turli yo'llar bilan noverbal vositalar qo'llaniladi:

a. Imo-ishoralar:

◦ Bosh barmog‘ini yuqoriga ko‘tarish: ma‘qullash yoki rozilik ishorasi sifatida umume‘tirof etilgan bosh barmog‘ini ko‘tarish ishorasi ham o‘zbek, ham ingliz tilida so‘zlashuvchi madaniyatlarda keng qo‘llaniladi.

◦ Qo‘l siqish: Ko‘pgina madaniyatlarda, jumladan, o‘zbek va ingliz tilida so‘zlashuvchi jamiyatlarda mustahkam qo‘l siqish ishonch, hurmat va ijobiylikni bildiradi.

b. Yuz ifodalari:

◦ Tabassum: tabassum hamma uchun baxt, do‘stona munosabat va ijobiy munosabat belgisi sifatida tushuniladi. O‘zbek va ingliz madaniyatida tabassum ko‘pincha ma‘qullash yoki mamnunlik bildirish uchun ishlatiladi.

◦ Bosh qimirlatish: bosh chayqash ko‘p madaniyatlarda kelishish yoki tasdiqlashni bildiradi, o‘zbek va ingliz tilida so‘zlashuvchi kontekstlarda ijobiy baho berishning og‘zaki bo‘lmagan belgisi bo‘lib xizmat qiladi.

c. Tana tili:

◦ Ochiq holat: oldinga egilish, ko‘z bilan aloqada bo‘lish va ochiq tana holatini saqlash o‘zbek va ingliz tillarida so‘zlashuvchi madaniyatlarni qabul qilish, faollik va ijobiy qiziqish bildiradi.

◦ Ko‘zgu: Suhbatdoshning tana tilini nozik tarzda taqlid qilish o‘zaro munosabatlarni rivojlantirishi va empatiyani etkazishi mumkin, bu esa shaxslararo o‘zaro munosabatlardagi ijobiy bahoni ko‘rsatadi.

Madaniy va lingvistik kontekst: Ko‘pgina noverbal belgilar universal ma‘noga ega bo‘lishi mumkin bo‘lsa-da, madaniy va lingvistik kontekst ularning talqini va ishlatilishiga ta‘sir qiladi. Masalan, ingliz tilida so‘zlashuvchi madaniyatlarda qo‘l siqish salomlashishning odatiy imo-ishorasi bo‘lishi mumkin bo‘lsa-da, o‘zbek madaniyatida mehmondo‘stlik yoki hurmat imo-ishoralari kabi noverbal muloqotning boshqa shakllariga ustunlik berishi mumkin. Ushbu madaniy nuanslarni tushunish samarali madaniyatlararo muloqot va madaniyatlararo kompetentsiya uchun zarurdir.

Noverbal muloqot lingvistik o‘zaro ta‘sirning muhim tarkibiy qismi bo‘lib xizmat qiladi, imo-ishoralar, yuz ifodalari va tana tili orqali muloqotni boyitadi. O‘zbek va ingliz tillarida ijobiy baho ifodalashda noverbal vositalarning rolini o‘rganish orqali ushbu tadqiqot madaniyatlararo muloqotda madaniy xabardorlik va sezgirlikning muhimligini ko‘rsatadi. Ushbu sohadagi keyingi tadqiqotlar til va madaniy chegaralar bo‘ylab odamlar muloqotining murakkab dinamikasini chuqurroq tushunishga yordam beradi.

Adabiyotlar

1. Birdwhistell, R. L. (1970). Kinesika va kontekst: Tana harakati aloqasi bo'yicha insholar. Pensilvaniya universiteti matbuoti.
2. Burgoon, J. K., Guerrero, L. K. va Floyd, K. (Eds.). (2016). Verbal bo'lmagan muloqot. Routledge.
3. Ekman, P. (2004). Tuyg'ular aniqlandi: aloqa va hissiy hayotni yaxshilash uchun yuzlar va his-tuyg'ularni tanib olish. Makmillan.
4. Gudykunst, W. B. va Ting-Toomey, S. (1988). Madaniyat va shaxslararo muloqot. Sage nashrlari.
5. Kendon, A. (2004). Imo-ishora: gap sifatida ko'rinadigan harakat. Kembrij universiteti matbuoti. Knapp, M. L.

